

Partimotion

Motion till riksdagen 2015/16:3369

av Jonas Sjöstedt m.fl. (V)

med anledning av prop. 2015/16:146 Extra ändringsbudget för 2016 – Ändring av rätten till bistånd för vissa utlänningar

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2015/16:146 Extra ändringsbudget för 2016 – Ändring av rätten till bistånd för vissa utlänningar.

2 Inledning

Regeringen föreslår i proposition 2015/16:146 att rätten till bistånd enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. som regel ska upphöra för vuxna utlänningar som inte bor tillsammans med barn när utlänningens avvisnings- eller utvisningsbeslut får laga kraft eller en kort tid därefter. Med bistånd avses logi, bostadsersättning, dagersättning och särskilt bidrag. Syftet med lagändringen är att öka incitamenten för medverkan i verkställighet i av- och utvisningsärenden, att frigöra boendeplatser, samt att minska statens kostnader för bistånd till utlänningar. Av Migrationsverkets statistik framgår att av de omkring 10 000 personer som är kvar i mottagningssystemet trots att de har ett beslut om avvisning eller utvisning som har fått laga kraft, så är det ungefär 4 900 vuxna personer som inte bor tillsammans med barn under 18 år. Av dessa bor omkring 1 900 personer på ett anläggningsboende.

Förslagen i propositionen bygger på migrationsöverenskommelsen mellan regeringen och Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna. Vänsterpartiet står inte bakom överenskommelsen eftersom den utgår från en felaktig verklighetsbeskrivning och innebär att asylrätten undergrävs. Vänsterpartiet är djupt kritiskt till den utveckling av asylpolitiken som regeringen drivit fram och även till förslagen i denna proposition.

Vänsterpartiet anser att den som får avslag på sin asylansökan måste respektera beslutet. Beslut om av- och utvisning ska följas. Det är en viktig del av rättsordningen. Likaså att beslut fattas rättssäkert och på korrekta grunder. Att dra in biståndet för de som inte följer dessa beslut kan därmed vid en första anblick anses rimligt.

Vänsterpartiet ifrågasätter dock om den föreslagna lagändringen kommer att få den effekt som regeringen eftersträvar. Valet mellan att följa ett av- eller utvisningsbeslut är valet mellan att återvända till den plats man flytt ifrån eller stanna kvar på den plats man flytt till. Även i de fall det saknas grund för asyl flyr människor från hemska och osäkra förhållanden. Att tro att ett indraget bistånd skulle vara nog för att få dessa människor att vilja återvända är naivt. Förändringen i lagen kommer troligen endast få effekten att den gör situationen ännu svårare för människor som redan är väldigt utsatta.

Vänsterpartiet tror att det finns andra metoder för att öka verkställighetsgraden i av- och utvisningsärenden. Fokus bör ligga på ett effektivt återvändande med bibehållen rättssäkerhet och mänsklig värdighet och inte på repressiva åtgärder. I Svenska Röda Korsets mångåriga arbete med dessa frågor har det tydligt framkommit att det i stället är positiva incitament som ökar viljan till frivilligt återvändande. Bland dem nämner de beviljande av återetableringsstöd för fler nationaliteter, behovsanpassad rådgivning efter avslag på asylansökan och inför återvändande, samt riktade stödinsatser till särskilt utsatta grupper såsom våldsutsatta kvinnor och personer med funktionsnedsättning.

3 Erfarenheter från Norge

I början av 2004 genomfördes i Norge en reform som liknar detta lagförslag. Reformen innebar indraget bistånd till asylsökande som fått avslag på sin ansökan men inte följt beslutet, och motiverades med att det skulle öka återvändandet. Erfarenheterna från reformen visar tydligt att antalet återvändande inte ökade utan att majoriteten av personerna i fråga i stället stannade kvar i Norge under svåra förhållanden. Reformen resulterade i hemlöshet, starkt försämrad hälsa och en allmänt ökad utsatthet.

I intervjuer med asylsökande framkom att hoppet om att ändå få stanna i Norge var betydligt starkare än konsekvenserna av de vidtagna åtgärderna. Erfarenheterna från Norge visar på en viss påverkan på de norska motsvarigheterna till kommun och landsting. Inte främst i antalet hjälpsökande, utan i form av komplexa problemsituationer som krävde mycket tid och resurser. I övrigt visar de norska studierna att civilsamhället blev de som i hög utsträckning mötte den aktuella gruppen och bistod med boende, försörjning och hälsoinsatser. I Norge valde man senare att dra tillbaka reformen. I sammanhanget är det också viktigt att understryka att det handlade om betydligt färre personer i Norge än vad det gör i Sverige. Lidandet kommer att bli

större, som resultat av en lagändring i Sverige. Konsekvenserna för kommunerna och civilsamhället likaså.

4 Sociala konsekvenser av lagförslaget

De föreslagna lagändringarna riskerar att skapa stor osäkerhet rörande asylsökandes grundläggande levnadsvillkor och försämra dem för en redan utsatt grupp.

Vänsterpartiet befarar vidare att ett genomförande av lagförslaget skulle öka antalet hemlösa i Sverige, med svåra konsekvenser för individen och sociala och ekonomiska konsekvenser för samhället.

5 Ökade kostnader för kommuner

Flera remissinstanser, däribland SKL och Socialstyrelsen, har påpekat för regeringen att kostnaderna för kommunerna sannolikt kommer att öka i och med den föreslagna lagändringen. Av 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) följer att varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. I förarbetena till den bestämmelsen anges att för utländska medborgare som inte är bosatta i Sverige men som vistas här för besök, följer av praxis (RÅ 1995 ref 70) att vistelsekommunen ansvarar för akuta insatser (proposition 2010/11:49 s. 35 Ansvarsfördelning mellan bosättningskommun och vistelsekommun). Exemplet från Norge pekar vidare på att kommunerna kommer att belastas på andra vis. Vänsterpartiet ser risken att de besparingar som görs i statsbudgeten kommer att betalas av kommunerna och genom det lidande som drabbar den utsatta grupp lagförslaget riktas mot.

6 Ökad belastning för ideella organisationer

De ideella krafter som mobiliserades under hösten 2015 för att ge människor på flykt ett värdigt välkomnande till Sverige har gjort fantastiska insatser, och fortsätter att göra det. De har också dragit ett väldigt tungt lass när myndigheter och kommuner inte levtt upp till sina skyldigheter. Den föreslagna lagändringen riskerar att leda till en ökad belastning på dessa organisationer och krafter.

7 Kontraproduktiv lag

I och med att biståndet upphör, upphör även en naturlig kontaktpunkt mellan dem som fått utvisningsbeslut och migrationsmyndigheterna. Den försämrade kontakten resulterar rimligen i att det blir svårare att verkställa av- och utvisningar.

Riksdagen bör avslå proposition 2015/16:146 Extra ändringsbudget för 2016 –
Ändring av rätten till bistånd för vissa utlänningar. Detta bör riksdagen besluta.

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Maj Karlsson (V)

Karin Rågsjö (V)

Linda Snecker (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Ulla Andersson (V)